

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษานับเป็นรากฐานสำคัญที่สุดประการหนึ่ง ในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และแก้ไขปัญหาต่างๆในสังคมได้ การศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองในด้านต่างๆ ตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่วัยแรกเกิด การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่างๆ ที่จะดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน (กรมวิชาการ, 2540 : 1)

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กลายเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตามกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นยุคของข้อมูลข่าวสารหรือที่เรียกว่า “โลกยุคไร้พรมแดน” จากกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวการศึกษายุคใหม่ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคนให้มีความสามารถ มีคุณภาพเหมาะสมกับยุคโลกาภิวัตน์ ปัจจุบันนี้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนาได้ให้ความสำคัญเรื่องคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างมากเพราะเชื่อว่าการศึกษาที่ดีและมีคุณภาพจะทำให้ประเทศพัฒนาต่อไปได้ (ไพศาล ไกรสิทธิ์, 2541 : 279)

สำหรับประเทศไทยโดยกระทรวงศึกษาธิการ มีความพยายามที่จะพัฒนาระบบการศึกษา และยกระดับการศึกษาของประเทศให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของการศึกษาและสามารถเข้าสู่การแข่งขันกับนานาชาติได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 : 2) การศึกษาจะต้องเป็นการสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้จะทำให้การศึกษาของไทยก้าวสู่ยุคใหม่อย่างมั่นคงและรู้เท่าทันโลก การพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพจึงต้องอาศัยวิสัยทัศน์ของคนไทย สังคมไทยสามารถวิเคราะห์กระแสโลกาภิวัตน์และสิ่งแวดล้อมต่างๆ พร้อมทั้งกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาทั้งในส่วนที่เป็นผลผลิต ปัจจัยและกระบวนการว่าจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพนั้น สถานศึกษาจะต้องมีมาตรฐานการศึกษาอย่างไร (กรมวิชาการ, 2540 : 1) จากเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นภารกิจอันยิ่งใหญ่ของกระทรวงศึกษาธิการในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์และความมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาระบบการศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิต และยกระดับการศึกษาของคนไทยให้สูงขึ้นทั้งด้านปริมาณและคุณภาพให้ทัดเทียมกับอารยประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 : คำนำ) ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.

2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนและได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 ได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนี้

มาตรา 43 “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา ขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ...”

มาตรา 81 “รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข...” (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 14)

อาศัยความตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในมาตรา 81 จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขึ้นเป็นกฎหมายหลักและมีความสำคัญทางด้านการศึกษาลบดับแรกของประเทศไทย ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2542 โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของประเทศ มีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มุ่งเน้นให้มีการบริหารจัดการที่เป็นเอกภาพ มีประสิทธิภาพและมีการกระจายอำนาจรวมทั้งกำหนดมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบที่ต่อเนื่องชัดเจน ดังนี้

หมวดที่ 6 เกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

มาตรา 47 “ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก...”

มาตรา 48 “ให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก”

มาตรา 49 “ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพศึกษามีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอกและทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา... โดยให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน”

มาตรา 50 “ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา... ตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินผลคุณภาพการศึกษา หรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรองที่ทำการประเมินคุณภาพของสถานศึกษานั้น”

มาตรา 51 “ในกรณีที่ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาใด ไม่ได้มาตรฐานที่กำหนด ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดทำข้อเสนอการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขในระยะเวลาที่กำหนด...”

ด้วยบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังกล่าวจึงเป็นแรงผลักดันให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้เห็นความสำคัญของคุณภาพการจัดการศึกษาจึงกำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นประเมินคุณภาพการศึกษา: ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมคุณภาพตามขั้นตอนการดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา
2. เพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานตามภารกิจและจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้โรงเรียนที่เกี่ยวข้องทุกระดับใช้เป็นแนวทางในการบริหาร การดำเนินงานและประเมินผล

ดังนั้นการที่จะให้โรงเรียนประถมศึกษาจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นต้องมีการบริหารงานหรือการจัดการอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอน เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนดำเนินไปในทิศทางหรือจุดหมายที่ตั้งไว้ แต่ในสภาพปัจจุบันโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีปัญหาในการบริหารงานอยู่หลายประการดังที่ประจวบ รัศพงษ์ (2533 : 2) ได้สรุปสาเหตุของปัญหาไว้ว่า ในด้านคุณภาพของนักเรียนที่เข้าสู่ระบบประถมศึกษาในด้านสุขภาพและความพร้อมยังไม่มีในด้านคุณภาพของครูและผู้บริหารตลอดจนถึงความร่วมมือของชุมชน **เจตคติของผู้ปกครองและการใช้ทรัพยากร**ของท้องถิ่นยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ในด้านกระบวนการจัดการศึกษาทั้งในแง่ของการบริหารงาน การนำหลักสูตรไปใช้ตลอดจนการจัดการเรียนการสอนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังขาดการวางแผนเกี่ยวกับการวิจัย เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษายังมีน้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 3 – 4) ที่ได้สรุปถึงสภาพปัญหาด้านระบบบริหารการจัดการศึกษาและคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้ สภาพปัญหาด้านระบบบริหารและการจัดการเน้นการรวมศูนย์อำนาจไว้ในส่วนกลางเปิดโอกาสให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติงานมีอำนาจ

ในการตัดสินใจค่อนข้างน้อย แม้จะมีการมอบอำนาจเรื่องลงไปบ้างแต่ก็เป็นเรื่องของการปฏิบัติตามระเบียบและกฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยส่วนกลาง มีการกระจายอำนาจทั้งในด้านการบริหารและด้านวิชาการลงสู่ระดับพื้นที่น้อยมาก สภาพปัญหาด้านคุณภาพของการจัดการศึกษาพบว่า การจัดการศึกษาทุกระดับประสบปัญหาสำคัญ คือ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ ความสามารถในการวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และวิชาภาษาต่างประเทศ

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางมีพื้นที่ใกล้เคียงกับกรุงเทพมหานคร ทำให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้รับอิทธิพลจากสังคมเมือง และแผ่กระจายไปสู่กลุ่มประชาชนในจังหวัดอย่างรวดเร็วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ไปสู่สังคมอุตสาหกรรมทำให้มีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นอย่างมากมา ประชาชนในท้องถิ่นจึงตั้งอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลักดั้งเดิมของบรรพบุรุษ จึงหันมาประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรมและอาชีพบริการต่างๆ กันมากขึ้น รวมทั้งมีการหลั่งไหลของประชาชนจากพื้นที่ในจังหวัดใกล้เคียงและจังหวัดที่ห่างไกล ได้เข้ามาประกอบอาชีพในจังหวัดพระนครศรีอยุธยากันอย่างแพร่หลาย และส่งผลทำให้การจัดการศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาประสบปัญหาในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป จากรายงานผลการวิจัยของสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6 (2539 : 22 – 63) เรื่องคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 6 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 6 (2540 : 95) เรื่องการประเมินคุณภาพ - ประสิทธิภาพการศึกษา เขตการศึกษา 6 พบว่า ระดับคุณภาพการศึกษาด้านผลผลิตของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ในระดับไม่น่าพอใจ เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยรวม พบว่าอยู่ในระดับไม่น่าพอใจในหลายๆ กลุ่มวิชา เมื่อทำการเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นในเขตการศึกษาเดียวกัน จึงทำให้เกิดความสงสัยว่าคุณภาพนักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนในแต่ละแห่งอาจมีคุณภาพที่ไม่เท่าเทียมกัน

จากสถานการณ์ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ จึงส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นอย่างมาก ดังนั้นการดำเนินการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมนักเรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพ มีศักยภาพและสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่หลากหลายได้เป็นอย่างดี โรงเรียนประถมศึกษาซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติการที่สำคัญในการจัดการศึกษา จึงควรมีมาตรฐานการศึกษาเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน โดยการนำมาตรฐานการศึกษามาเป็นกรอบหรือเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้มีคุณภาพได้มาตรฐานที่ทัดเทียมกันหรือใกล้เคียง

กันมากที่สุด ในการที่จะทำให้ทุกโรงเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาได้นั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการประเมินผลคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เพื่อให้ทุกโรงเรียนได้พัฒนา และปรับปรุงคุณภาพอยู่ตลอดเวลา จึงเป็นเหตุผลทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก ตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพราะผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเป็นผู้มีหน้าที่ในบริหารจัดการ พัฒนางานด้านการศึกษา กำกับ ดูแลและนิเทศงานภายในโรงเรียนและจากงานวิจัยของสุบิน ภูรินทร์ (2532 : บทคัดย่อ) พบว่าการประเมินผลมักนำไปใช้ประกอบการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ พบว่ายังมีน้อยมาก เช่น ในการประเมินคุณภาพภายในที่ทุกโรงเรียนต้องดำเนินการประเมินทุกปี ผู้บริหารโรงเรียนยังให้ความสำคัญอยู่ในระดับน้อย โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดมาตรการในการประเมินผล ขาดการติดตามผลและการรายงานผลที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม จากผลการวิจัยในเรื่องนี้จะเป็นแรงผลักดันและเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเกิดการตื่นตัวและเตรียมความพร้อม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนให้มีความพร้อมในทุกๆ ด้าน เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกที่ทุกโรงเรียนต้องได้รับการประเมินภายในปี พ.ศ. 2548 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผลและเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนอย่างสูงสุดต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก ตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เพื่อเปรียบเทียบความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก ตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามตัวแปร คือ ด้านตำแหน่งหน้าที่การบริหารงาน ด้านวุฒิการศึกษา ด้านประสบการณ์ในการบริหารงานและขนาดโรงเรียน

ข้อตกลงเบื้องต้น

ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งถือว่าเป็นสภาพการดำเนินงานที่แท้จริงของโรงเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงระดับความพร้อมและการเปรียบเทียบความพร้อมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เรื่องการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก ตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาและรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกภายในปี พ.ศ. 2548 ซึ่งทำให้ทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของการดำเนินงานที่ผ่านมาของโรงเรียน เพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้มาปรับปรุง แก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสมและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ทำให้การบริหารงานภายในโรงเรียนเกิดประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด / อำเภอใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน ปรับปรุง พัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด ให้มีความพร้อมที่จะรับการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดอื่นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความพร้อมและการเปรียบเทียบความพร้อมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก ตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จำนวน 3 ด้าน รวม 14 มาตรฐาน คือ

1.1 มาตรฐานด้านผู้เรียน จำนวน 7 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 1, 4, 5, 6, 9, 10 และ 12

1.2 มาตรฐานด้านกระบวนการ จำนวน 3 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 13, 14 และ 18

1.3 มาตรฐานด้านปัจจัย จำนวน 4 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 20, 22, 24 และ 25

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

2.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมประชากรทั้งสิ้น 400 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้จากการสุ่มจากกลุ่มประชากร โดยใช้ตารางสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 190 : 607 – 610) ที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ได้กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 196 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจำแนกตาม

3.1.1 ตำแหน่งหน้าที่การบริหารงาน แบ่งออกเป็น

3.1.1.1 ครูใหญ่

3.1.1.2 อาจารย์ใหญ่

3.1.1.3 ผู้อำนวยการโรงเรียน

3.1.2 วุฒิการศึกษา แบ่งออกเป็น

3.1.2.1 ปริญญาตรี

3.1.2.2 สูงกว่าปริญญาตรี

3.1.3 ประสบการณ์ในการบริหารงาน แบ่งออกเป็น

3.1.3.1 น้อยกว่า 10 ปี

3.1.3.2 10 – 20 ปี

3.1.3.3 มากกว่า 20 ปี

3.1.4 ขนาดโรงเรียน แบ่งออกเป็น

3.1.4.1 โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน

3.1.4.2 โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121 – 300 คน

3.1.4.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมากกว่า 300 คน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก ตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวม 3 มาตรฐาน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านกระบวนการและมาตรฐานด้านปัจจัย

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความพร้อม หมายถึง สภาวะของผู้บริหารโรงเรียนที่มีการเตรียมตัว มีความต้องการ มีความสนใจและมีความสามารถในการดำเนินการจัดการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก

2. การประเมินภายนอก หมายถึง ขั้นตอน กระบวนการตรวจสอบและประเมินผลในการดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

3. รอบแรก หมายถึง ช่วงระยะเวลาของโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกโรงเรียน ต้องได้รับการประเมินเป็นครั้งแรกภายในปี พ.ศ. 2548

4. มาตรฐานการศึกษา หมายถึง กรอบหรือมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จำนวน 3 มาตรฐาน คือ

4.1 มาตรฐานด้านผู้เรียน หมายถึง เกณฑ์มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกำหนดขึ้น เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 1, 4, 5, 6, 9, 10 และ 12

4.2 มาตรฐานด้านกระบวนการ หมายถึง เกณฑ์มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกำหนดขึ้น เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 13, 14 และ 18

4.3 มาตรฐานด้านปัจจัย หมายถึง เกณฑ์มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกำหนดขึ้น เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 20, 22, 24 และ 25

5. การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา

6. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้รักษาการในตำแหน่งภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

7. โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

8. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาที่จัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

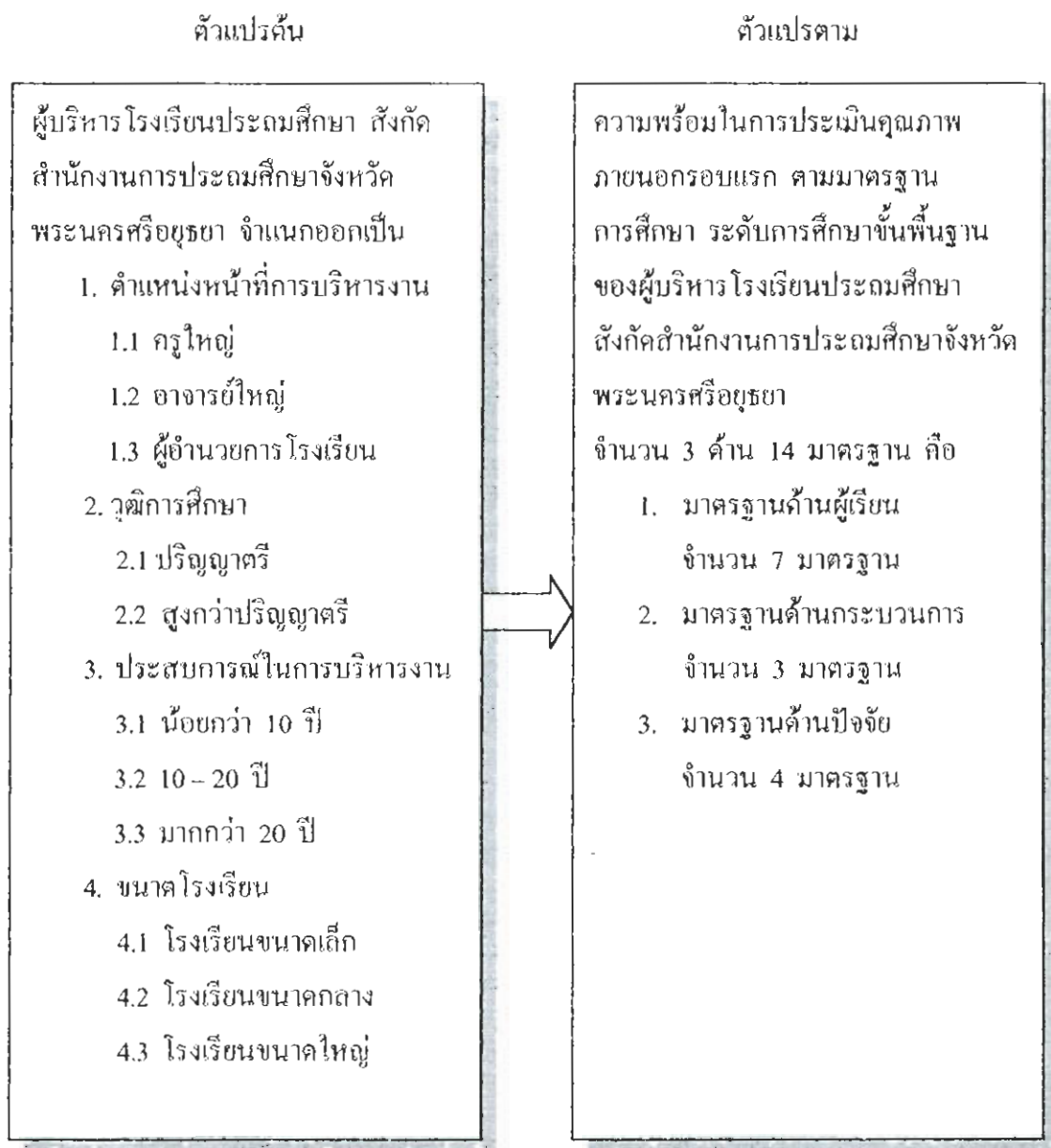
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความพร้อมและการเปรียบเทียบความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก ตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาแนวทางในการดำเนินงานของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา โดยใช้กรอบมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 4) จำนวน 3 ด้านรวม 14 มาตรฐาน คือ

1. มาตรฐานด้านผู้เรียน จำนวน 7 มาตรฐาน
2. มาตรฐานด้านกระบวนการ จำนวน 3 มาตรฐาน
3. มาตรฐานด้านปัจจัย จำนวน 4 มาตรฐาน

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นกรอบของศึกษาค้นคว้า ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบและแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก ตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกันตามตำแหน่งหน้าที่การบริหารงาน วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหารงานและขนาดโรงเรียน